УДК 338.43.02:004.9(477)
DOI:10.32782/2415-8240-2026-109-2-296-311

СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

CURRENT STATE OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL COMPLEX

Дяченко Микола Іванович,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри менеджменту,
Уманський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4997-5020

Коваленко Олександр Григорович,
викладач кафедри менеджменту,
Уманський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0025-6789

Mikola Diachenko,
Uman National University

Oleksandr Kovalenko,
Uman National University

У статті досліджено процеси цифровізації та структурної трансформації агропромислового комплексу України в довоєнний (2021 р.) та сучасний (2024–2026 рр.) періоди з урахуванням впливу впровадження технологій точного землеробства (AgTech), цифрових технологій, агротехнологічних інновацій та державної політики. Метою дослідження є аналіз сучасного стану інноваційного розвитку агропромислового комплексу, визначення ключових тенденцій, бар'єрів та перспектив модернізації галузі. На основі аналізу емпіричних даних OECD, УКАБ, Dentons та DroneUA виявлено що при зниженні частки агропромислового комплексу у структурі ВВП (до 8%) та обмеженні логістики Чорного моря (46% від потенціалу), АПК генерує 44% загального експорту держави, забезпечуючи 12% зайнятості. Досліджено ретроспективу фінансування галузі: порівняно з довоєнним базисом 2021 року (17,170 млрд грн), сучасний рівень підтримки за оцінкою OECD впав до рекордно низьких 1,5% від валових надходжень виробників. Проаналізовано ключові напрями модернізації галузі, роль цифрових технологій, інноваційних агротехнологій та механізмів державної підтримки. Визначено, що попри значний потенціал інновацій, існують суттєві проблеми які стримують впровадження інновацій в агропромислову сферу, пов'язані з фінансуванням, інфраструктурою. Запропоновані заходи спрямовані на покращення стану інноваційного розвитку агропромислового комплексу, зокрема рекомендації для

державного стимулювання інновацій, розвитку AgTech-стартапів та інтеграції науки з виробництвом. Активна державна інноваційна політика є необхідною умовою успішної розробки та комерціалізації інновацій, основою для забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення якості життя на селі, подальшого зростання ефективності аграрного виробництва.

Зміни в післявоєнному розвитку можуть бути реалізовані лише за умов застосування інновацій у агропромисловому комплексі, в контексті українських реалій, з урахуванням інтеграційних та глобалізаційних умов.

Ключові слова: точне землеробство, AgTech, агропромисловий комплекс, дрони, інновації, державна підтримка, цифровізація, експорт.

The article examines the processes of digitalization and structural transformation within Ukraine's agro-industrial complex during the pre-war period (2021) and the current period (2024–2026), taking into account the impact of the implementation of precision agriculture technologies (AgTech), digital technologies, agrotechnological innovations, and state policy. The objective of this study is to analyze the current state of innovation-driven development within the agro-industrial complex, and to identify key trends, barriers, and prospects for the modernization of the sector. An analysis of empirical data from the OECD, UCAB, Dentons, and DroneUA reveals that, despite a decline in the agro-industrial complex's share of GDP (to 8%) and logistical constraints in the Black Sea (operating at 46% of potential capacity), the sector generates 44% of the nation's total exports and accounts for 12% of total employment. The retrospective of sector financing was examined: compared to the pre-war baseline of 2021 (UAH 17.170 billion), the current level of support according to OECD estimates has fallen to a record low of 1.5% of gross producer receipts. Key areas for the sector's modernization were analyzed, including the role of digital technologies, innovative agricultural technologies, and state support mechanisms. It was determined that, despite significant potential for innovation, there are substantial challenges related to financing and infrastructure that hinder the adoption of innovations within the agro-industrial sector. The proposed measures aim to improve the state of innovation-driven development within the agro-industrial complex; they include recommendations for state incentives for innovation, the development of AgTech startups, and the integration of science with production. An active state innovation policy is a prerequisite for the successful development and commercialization of innovations, serving as a foundation for the sustainable development of rural areas, an improved quality of life in the countryside, and further gains in the efficiency of agricultural production.

Transformations in post-war development can only be achieved through the application of innovations within the agro-industrial complex tailored to the Ukrainian context and accounting for the realities of integration and globalization.

Keywords: precision agriculture, AgTech, agro-industrial complex, drones, innovations, state support, digitalization, exports.

Вступ. На нашій планеті розпочалися незворотні процеси які стосуються продовольчої безпеки, природніх ресурсів, охорони навколишнього середовища. На даний час, на планеті голодує більше 1 млрд. осіб і ця кількість з кожним роком збільшується. Сільське господарство є головним постачальником продуктів харчування щодо забезпечення продовольчої безпеки. Проте розвиток сільського господарства може стати небезпечним за своїми наслідками для екологічної системи світу та всього населення планети. Небезпеки пов'язані із ерозією ґрунтів це втрата посівних площ, засоленням ґрунтів, нестачею водних ресурсів із-за зміни клімату, безконтрольною вирубкою лісів, зникненням деяких видів рослин, вплив війни наслідком якої є військові дії на території України. Вихід із цієї ситуації є, це інноваційний розвиток сільського господарства.

У глобальних умовах модернізації та технологічного оновлення, конкурентоздатність аграрної продукції дедалі більше залежить від рівня інноваційності виробництва.

Сучасні тенденції в агропромисловому комплексі охоплюють цифровізацію аграрних процесів, автоматизацію виробництва, використання високопродуктивних сортів і порід, Smart-фермерство, точне землеробство, біотехнології та інноваційні форми організації агробізнесу. Попри істотний потенціал, рівень інноваційної активності підприємств агропромислового комплексу залишається недостатнім, що зумовлює необхідність комплексного аналізу сучасного стану інноваційного розвитку галузі.

Огляд літератруи. Розвитком та проблемами інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах займалося багато вчених, зокрема Ковтун В.А. [1] (перспективи розвитку інноваційної діяльності), Бричко А.М. [2] (управління інноваційним розвитком), Ільчук М. [3] (економічні аспекти інноваційної діяльності) та багато інших. А також галузеві асоціації та експертні групи серед яких ключове місце посідають панельні дослідження Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ)**,** консалтингові огляди компанії Dentons, а також прикладні звіти інтеграторів ринку робототехніки DroneUA**.**

Проте окремі питання щодо інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств що стосуються падіння рівня держпідтримки, логістичних обмежень та прискореної вимушеної цифровізації підприємств різного масштабу потребують розгляду з урахуванням сучасного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу в умовах військового часу.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан інноваційного розвитку агропромислового комплексу, визначити ключові тенденції, бар'єри та перспективи модернізації галузі.

Завдання дослідження: проаналізувати трансформації макроекономічної ролі АПК України; дослідити стан та структурні тренди впровадження технологій точного землеробства (AgTech); обґрунтувати нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин та інноваційної діяльності**.**

Методика досліджень. У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних економічних методів: ретроспективний та

порівняльний аналіз, статистико-економічний та структурно-логічний аналіз, емпіричний та панельний метод, індексний та функціональний метод.

Емпірична база дослідження охоплює часовий інтервал з 2021 по жовтень 2026 року та сформована на основі трьох блоків офіційних даних. Міжнародний та глобальний моніторинг (2019, 2025 рр.): організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), аналітика Dentons. Національна статистика та відомча звітність (2021, 2025–2026 рр.): Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна митна служба та Держстат України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Галузеві ринкові дослідження та AgTech-аналітика (2020, 2024–2026 рр.): Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ), UNIT.City та AgTech Ukraine, DroneUA та Resurgam.

Під час підготовки рукопису генеративні інструменти штучного інтелекту / ШІ-асистовані технології не використовувалися.

Результати. Агропромисловий комплекс України є постачальником продуктів харчування для внутрішнього і зовнішніх ринків та джерелом зайнятості сільського населення. Результати дослідження свідчать, що агропромисловий комплекс має значний потенціал для інноваційного прориву, проте його реалізація потребує системного підходу. Стабільне та конкурентоспроможне функціонування аграрних підприємств неможливе без здійснення ними інноваційної діяльності. Інноваційний розвиток у сільському господарстві має свої особливості це земля, сезонний характер виробництва, залежність від клімату, взаємодія людини з тваринами та рослинами.

Ключові тенденції відповідають світовим трендам – цифровізації, автоматизації та біотехнологічній модернізації. Разом з тим є бар'єри які стримують інноваційний розвиток АПК країни це насамперед фінансові, інфраструктурні та організаційні вони уповільнюють трансформацію галузі. Інновації в сільському господарстві ризиковіші. Необхідним є посилення інтеграції науки, бізнесу й держави, а також розвиток приватних інвестицій у технологічні рішення.

Наша держава володіє великою площею родючих ґрунтів, що дозволяє агропромисловому комплексу займати основну позицію в секторі економіки в порівнянні з іншими державами. Останнім часом позиція агропромислового комплексу в даному секторі знизилася. За даними моніторингу Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Світового банку, попри загальну тенденцію до трансформації структури виробництва, агропромисловий комплекс України продовжує відігравати стратегічну роль, забезпечуючи близько 8% економіки держави та понад 12% зайнятості населення [4].

Агропромисловий комплекс України характеризується структурними дисбалансами, з однієї сторони, відбувається зниження питомої ваги в економіці, а з іншої АПК тримає статус капіталотворчого фундаменту країни завдяки таким макропоказникам як:

- експортний базис: забезпечує близько 44% усіх валютних надходжень від державного експорту [5];

- операційний прорив вересня 2026: приріст експортних відвантажень склав +41,5% до серпня (досягнуто обсягу в 3,04 млн тонн). Топ-номенклатура: пшениця, кукурудза, ріпак, соняшникова олія [6].

- логістичний дефіцит: через обмеження чорноморської інфраструктури заблокованими залишаються 54% експортних можливостей (реалізується лише 46% потенціалу) [7].

- екологічне навантаження: незважаючи на зниження позиції агропромислового комплексу в секторі економіки, частка енергоспоживання та викиди парникових газів зросли, що вимагає впровадження енергоефективних рішень в АПК [3].

Однією з причин повільного інноваційного розвитку агропромислового комплексу є те, що керівники малих і деяких середніх за розмірами аграрних підприємств на шляху до збагачення не приділяють належної уваги стану родючості ґрунтів, не дотримуються вимог сівозмін у рослинництві. Керівники підприємств можуть взяти курс на застосування найпередовіших технічних, організаційних, технологічних й інших інновацій, але не дотримуючись сівозмін, не проводячи розрахунків оптимізації посівних площ, зазнають невдач. Заходи по підвищенню родючості ґрунтів, організації ефективних сівозмін, можуть бути одним із напрямків активізації інноваційної діяльності та джерелом інвестицій в інноваційну діяльність. Заходи з оптимізації розмірів сільськогосподарських підприємств мають сприяти їх інноваційній діяльності [8].

До тенденцій інноваційного розвитку агропромислового комплексу України можна віднести:

- цифровізацію виробничих процесів при якій набувають впровадження:
  - технології точного землеробства (GPS-навігація, датчики, автоматизовані системи обліку);
  - дистанційний моніторинг посівів за допомогою супутникових даних та дронів які відіграють критичну роль як для картографування полів, точкового внесення біопрепаратів, а й для первинного обстеження територій на наявність небезпечних предметів;
  - програмні платформи для управління агропідприємством (Farm Management Systems).
- інноваційні агротехнології. Серед ключових напрямів слід відзначити:
  - біотехнології та генетично вдосконалені культури;
  - біопрепарати для ґрунту та захисту рослин;
  - енергоефективні технології.
- Smart-фермерство. Активно розвиваються:
  - автоматизовані системи поливу та роботи-аграрії;
  - штучний інтелект для прогнозування врожайності;
  - інтернет речей (IoT) у моніторингу стану ґрунтів і тваринництва [9].

В умовах воєнного стану попри значні збитки, руйнування логістичних ланцюгів та дефіцит ресурсів, український агросектор демонструє високу гнучкість, активно впроваджуючи цифрові, автономні та ресурсоощадні рішення. Тому інновації в агропромисловому комплексі України все таки

проникають в практику сільського господарства, це стосується інноваційних відділів агрохолдингів та технологій точного землеробства. Використання технологій точного землеробства досліджував Український клуб аграрного бізнесу серед таких категорій сільськогосподарських підприємств: малі – менше 1 тис. га (1) та 1-3 тис. га (2), середні – 3-10 тис. га та великі – понад 10 тис. га. Досліджувалося використання таких технологій як: GPS-моніторингу (трекерів) і датчиків контролю палива, електронні карти полів, супутникові карти/NDVI, дрони, індикатори курсу/автопілотів, програми прогнозування шкідників та хвороб, метеостанції і датчики вологості ґрунту [10, 11].

Аналіз панельних опитувань, проведених Українським клубом аграрного бізнесу (УКАБ) протягом 2024–2026 рр., дозволив диференціювати рівень інтеграції цифрових рішень залежно від масштабів земельного банку підприємств (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка використання технологій точного землеробства за категоріями підприємств

Рік	Категорія підприємства (за зембанком)	Склад вибірки (характеристика респондентів)	Рівень впровадження		
			базових технологій (GPS, трекери палива, карти полів)	середніх технологій (дрони, NDVI, автопілоти)	високих технологій (метеостанції, прогнозування хвороб)
2024	Малі 1 Малі 2 Середні Великі	Фермерські господарства та агрохолдинги України; загальна вибірка – понад 80 компаній.	Високий / Повний (Переважно середні та великі господарства – до 85–90%).	Помірний (Активний запуск БПЛА та супутникових карт великими компаніями).	Початковий (Поодинокі метеостанції у холдингів).
2025	Малі 1 Малі 2 Середні Великі	Панельне опитування UCAB Survey (оновлена вибірка з урахуванням релокації та зміни структури площ).	Стабільний (Малі господарства підтягують GPS-трекери та карти через кадровий дефіцит).	Зростаючий (Масовий перехід холдингів на автопілоти для економії ЗЗР та добрив).	Помірний (Датчики вологості інтегруються у системи поливу та точного висіву).
2026	Малі 1 Малі 2 Середні Великі	Комплексна вибірка комерційних підприємств; оцінка презентована на заході «УКАБ Агротехнології 2026».	Базовий стандарт (Практично 98% великих/середніх і понад 50% малих використовують трекери палива).	Максимальний тренд (Інтенсифікація використання дронів та супутникових знімків NDVI).	Активна інтеграція (Цифрові програми прогнозування шкідників інтегруються у хмарні ERP-системи).

Джерело: сформовано та систематизовано на основі звітів та матеріалів Комітету з AgriTech асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (база даних UCAB Survey за 2024–2026 рр.) [10].

Динаміка впровадження інновацій демонструє, що автоматизація та точне землеробство в Україні трансформувалися з елемента «преміального статусу» великих холдингів у засіб виживання та оптимізації витрат для всього ринку. Великі підприємства (>10 тис. га) на 2026 рік досягли майже 100% інтеграції базової телеметрії (GPS, датчики палива) та перейшли до масового використання важких рішень: систем автопілотування, автоматичних метеостанцій та хмарних екосистем, що інтегрують карти NDVI. Середні підприємства (3–10 тис. га) демонструють найвищу швидкість адаптації у 2025–2026 роках. Саме цей сегмент став основним покупцем дронів та індикаторів курсу, намагаючись компенсувати гострий кадровий дефіцит механізаторів та агрономів за рахунок точнішої техніки. Малі господарства (<1 тис. га та 1–3 тис. га) відставали через брак коштів, але з 2026 року понад 50% невеликих фермерів перейшли на використання електронних карт полів та базових GPS-трекерів, оскільки контроль за витратами палива та насіння став критичним для рентабельності.

Стосовно структурного аналізу впровадження технологій можна відзначити, що базовий рівень (телеметрія та облік) на кінець 2026 року став абсолютним стандартом галузі: GPS-моніторинг і датчики контролю палива. Подальший аналіз недоцільний без цих інструментів, оскільки вони інтегровані навіть у застарілі парки техніки малих господарств. Середній рівень (аерофотозйомка та ГІС): електронні карти, дрони, супутники/NDVI. Головний тренд аналізованого періоду. Використання дронів-обприскувачів та супутникових знімків для моніторингу вегетації (NDVI) показало вибухове зростання. Причина - логістичне здорожчання класичних засобів захисту рослин, що змусило аграріїв вносити їх точково лише там, де супутник фіксує проблему. Це також суттєво знижує собівартість продукції. Високий технологічний рівень (аналітика та прогнозування): метеостанції, датчики вологості ґрунту, програми прогнозування хвороб. Залишаються найбільш наукомістким та складним для впровадження сегментом. Станом на 2026 рік спостерігається перехід від простого накопичення кліматичних даних до використання штучного інтелекту (програм прогнозування), які інтегруються у загальні ERP-системи управління підприємством (наприклад, Cropio тощо).

Незважаючи на зниження загальної частки АПК в економіці держави (до 8% ВВП), технологічна щільність самого сектору суттєво зросла**.** Технології точного землеробства стали ключовим фактором, завдяки якому Україна утримує статус провідного експортера (44% від загального експорту) в умовах жорстких логістичних та інфраструктурних обмежень [1].

Цифровізація агропромислового комплексу України базується на поєднанні державних цифрових інструментів та приватних високотехнологічних рішень (AgTech), що дозволяє підтримувати життєздатність комплексу. Важливим етапом інституційного регулювання став запуск масштабних державних ініціатив. Зокрема, Організація економічного співробітництва та розвитку у своїх моніторингових звітах наголошує, що Україна запустила Державний аграрний реєстр (ДАР). Це цифровий реєстр, який охоплює 180000 агровиробників (OECD, 2025) [12] і створює прозору основу для оперативного

розподілу фінансової допомоги, субсидій та координації взаємодії між державою та бізнесом.

Поряд із державним сектором еволюціонує сегмент комерційного виробництва, де інновації впроваджуються для прямої оптимізації операційних витрат. За аналітичними даними експертів Dentons, провідні вітчизняні агрохолдинги та великі компанії системно впроваджують інтернет речей (IoT-сенсори) й безпілотні літальні апарати (БПЛА) для прецизійного управління полями, а також інтегрують технологію блокчейн з метою забезпечення повної прозорості та відстежуваності ланцюгів постачання продукції від поля до кінцевого споживача (Dentons, 2019; LIGA ZAKON, 2025) [13].

Підґрунтям для такого технологічного стрибка є розвинена внутрішня інфраструктура розробок. Відповідно до стратегічного документа Ukrainian AgriTech Industry Guide [14], на вітчизняному ринку оперує близько 70 активних стартапів, які спеціалізуються на різноманітних агротехнологічних рішеннях: від комплексних платформ для управління фермами та сервісів автоматизованого аудиту земель до інтелектуальних систем навігації (UNIT.City & AgTech Ukraine, 2020).

Завдяки високій щільності AgTech-розробок автоматизація виробничих процесів набула масового характеру. Аналітичні звіти ринкових інтеграторів (зокрема, за узагальненими даними досліджень Resurgam та DroneUA [15]) фіксують, що протягом 2021–2023 років близько 80% інноваційних компаній агропромислового комплексу України на постійній основі використовували цифрові технології, а сумарне покриття полів агродронами досягло рекордного показника у ~3,1 млн гектарів (DroneUA, 2025). Таким чином, масове використання БПЛА для точкового внесення засобів захисту рослин та супутниковий моніторинг стали безальтернативним інструментом збереження рентабельності українського агробізнесу.

Агропромисловий комплекс неможливий без інновацій. Впровадження інновацій сприяє підвищенню продуктивності праці, економії ресурсів, зменшенню витрат, збільшенню обсягів виробництва та впливає на залучення інвестицій [16].

Інноваційний процес спрямований на певний технічний, екологічний чи соціально-економічний ефекти. Ефективність інноваційного процесу проявляється коли сільськогосподарські культури та технології їх вирощування, кількісно і якісно відрізняються від попередніх аналогів, дають збільшення корисного ефекту у виробництві, яке ґрунтується на досягненнях науки і техніки. А тому потрібно ставити нові вимоги щодо економічної стабільності сільськогосподарського підприємства та конкурентоспроможності на внутрішньому, і зовнішньому ринках. Тобто у виробництві вкрай необхідне використання всіх результатів досліджень та розробок, освоєння нових видів продукції та передових технологій які можуть підвищити ефективність та якість результатів виробничих процесів.

Інноваційна діяльність в агропромисловому комплексі це довгострокова інвестиція в підприємства, яка полягає у впровадженні досягнень науково-

технічного прогресу за для підвищення якості та кількості виробленої продукції. Інноваційна діяльність у сільському господарстві це складний процес управління природно-виробничо-економічними системами з розробкою, створенням і практичним застосуванням нових технічних, біологічних та хімічних засобів і технологічних процесів [17].

Це в свою чергу веде до створення стійкої соціально-економічної системи, яка орієнтована на задоволення потреб населення, на основі нарощування ресурсного потенціалу шляхом впровадження інноваційної моделі розвитку [18].

Основними стримувальними факторами інноваційного розвитку агропромислового комплексу залишаються:

- недостатнє фінансування інновацій негативно впливає на обмеженість внутрішніх інвестицій та високі ризики для іноземних капіталів;
- низька інноваційна активність малих і середніх фермерських господарств;
- обмежена доступність сучасної техніки та технологій;
- гострий дефіцит кваліфікованих кадрів через мобілізацію та міграцію;
- високий ступінь ризиковості впровадження новітніх технологій;
- логістичні та безпекові ризики тощо [19].

Розвиток та стабільне функціонування інноваційної діяльності агропромислового комплексу залежить від підтримки держави. Оскільки саме держава формує правові, та економічні умови для впровадження нових технологій [20].

Інноваційний розвиток агропромислового комплексу стимулюють:

- комплекс державних реформ, інтеграція в європейський простір та активний ІТ-сектор:
- програми підтримки цифровізації та модернізації технічного парку;
- гранти, інкубатори та центри трансферу технологій;
- розвиток аграрної освіти та наукових досліджень;
- державне стимулювання впровадження екологічно безпечних технологій [21].

Такими стимулами вже є:

- державні програми: за даними OECD, є ініціативи щодо цифрових платформ навчання для агровиробників (травень 2024) для підвищення інституційної спроможності;
- фінансові інструменти: введення “електронних аграрних сертифікатів” (e-Agrarian Notes), що можуть слугувати як цінні папери для кредитування агровиробників;
- підтримка AgTech-стартапів: за стратегією розвитку, Україна стимулює ІТ-компанії до створення рішень для сільського господарства;
- логістика та інфраструктура: агрохолдинги розробляють власні логістичні рішення (наприклад, парк вагонів для перевезення зерна, щоб зменшити витрати) [22].

За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) [1], на даний час підтримка сільськогосподарських виробників України становить лише 1,5% від їх валових надходжень**,** що суттєво поступається показникам інших держав (зокрема, в країнах ЄС цей показник традиційно перевищує 15–19%). За умов мінімальної фінансової підтримки з боку держави, впровадження AgTech-рішень (таких як системи точного висіву, GPS-моніторинг та дрони) стає для українського бізнесу єдиним внутрішнім інструментом забезпечення конкурентоспроможності та рентабельності виробництва. Фінансова підтримка агропромислового комплексу державою проявляється у здешевленні кредитів, підтримці тваринництва, підтримці фермерських господарств, підтримці садівництва та фінансовій підтримці ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва [2].

У довоєнний період (2021р.), державна підтримка АПК мала диверсифіковану та капіталомістку структуру із загальним обсягом бюджетних асигнувань на рівні 17,170 млрд грн. У структурі витрат домінували три ключові вектори: програми здешевлення кредитування 4,773 млрд грн (27,8%), безпосередня підтримка тваринницької галузі 4,636 млрд грн (27%) та загальна фінансова підтримка виробників 4,464 млрд грн (26%), тоді як на розвиток фермерства, садівництва та суміжних програм припадало 3,297 млрд грн 19,2% виділених коштів [23].

На сучасному етапі (2025–2026 рр.) через жорсткі обмеження бюджетного дефіциту та переорієнтацію державних фінансів на потреби оборони ця архітектура зазнала критичного скорочення. Поточний рівень підтримки сільськогосподарських виробників України, який за оцінками OECD [4] становить лише 1,5% від їх валових надходжень, демонструє фактичний перехід галузі на самофінансування. Таке різке падіння частки державних субсидій порівняно з довоєнним періодом стало головним каталізатором для комерційних підприємств у контексті оптимізації внутрішніх операційних процесів, змушуючи ринок масово впроваджувати технології точного землеробства для збереження базової маржинальності бізнесу [24].

На ефективність державної підтримки впливає складність механізму кредитних субсидій. Для кредитування сільськогосподарських виробників в Україні потрібно побудувати мережу кредитних спілок, здатних фінансувати агропромисловий комплекс, та збільшити зайнятість і доходи у сільських громадах. В 2021 році державою продовжено розробку законодавства для зміцнення ринку землі, завдяки якому з 1 липня 2021 року в Україні офіційно відкрився ринок землі. Протягом першого етапу купувати сільськогосподарські угіддя мали право виключно фізичні особи – громадяни України. Встановлений ліміт становив до 100 га в одні руки. З 1 січня 2024 року офіційно стартував другий етап земельної реформи. З цього моменту ліміт збільшився до 10 000 га як для громадян (фізичних осіб), так і для українських юридичних осіб (компаній, що створені громадянами України) [25].

На даний час фінансова підтримка агросектору з боку держави проявляється у здешевленні кредитів, підтримці тваринництва, підтримці

фермерських господарств, підтримці садівництва та фінансовій підтримці ресурсного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Тобто держава радикально переформатує підходи до підтримки технологій через законопроєкт який на стадії підготовки до другого читання. Його офіційна назва - Проєкт Закону про підтримку та розвиток інноваційної діяльності (реєстраційний № 13715 від 29.08.2025 р.) [26].

Ухвалення закону "Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності" дозволить подолати бюрократичні перепони (скасувати обов'язкову державну реєстрацію та платну експертизу інноваційних проєктів для отримання держпідтримки), запровадити нові фінансові інструменти (державне замовлення, гранти, ваучери, а також пільгове кредитування з компенсацією державою до 50% витрат).

Україна має великий споживчий ринок, високоосвічену і економічно конкурентоспроможну робочу силу, багаті природні ресурси, реформовану систему земельних відносин, встановлені ринкові відносини, різних форм господарювання і на фоні цього інновації в Україні потребують допомоги з боку держави та іноземних інвесторів. Рівень іноземних інвестицій низький, через пандемію, корупцію в судовій системі та військові дії на території України [27]. Для залучення іноземних інвестицій, перед війною, в країні прийнято закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (№ 1116-IX) [28], відповідно до якого підприємства, що здійснюють інвестиції в Україну, отримують фінансові та операційні стимули. Такі фінансові стимули становили 2,2 млн доларів на рік, інвестиції ж України в передвоєнний період становили 3,5 млрд доларів.

Висновки. Інноваційний розвиток агропромислового комплексу в Україні перебуває на стадії активної цифровізації, з ростом використання агротехнологій, дронів, IoT і аналітики.

Для розвитку інноваційної діяльність у аграрній сфері в повоєнний період відродження економіки необхідні такі рекомендаційні заходи: активніша підтримка стартапів через гранти, пільгове кредитування; навчальні програми для фермерів (курси, тренінги з цифрових технологій); розвиток інфраструктури (інтернет у сільські райони, доступ до сенсорів, агрообладнання); розробка та освоєння інновацій, що з удосконаленням матеріально-технічної бази виробництва; вдосконалення організації виробництва, праці та управління.

Перспективи на майбутнє: детальне вивчення механізмів залучення іноземного капіталу в рамках Закону України № 1116-IX для масштабування наукомістких AgTech-рішень. Окремого аналізу потребує розробка прикладних моделей енергоефективності агропідприємств з метою нівелювання парникових викидів та декарбонізації АПК в процесі його інтеграції до європейського екологічного простору (Green Deal) у післявоєнний період розвитку.

Внесок авторів. *Дяченко М.І.: визначення концепції дослідження; підбір методів дослідження; підготовка рукопису – перегляд і редагування; наукове керівництво; адміністрування процесу.*

Коваленко О.Г.: визначення концепції дослідження; підбір методів дослідження аналіз даних; управління даними; підготовка рукопису – первинний текст; підготовка рукопису – перегляд і редагування.

Фінансування. *Автори заявляють, що дослідження виконано без зовнішнього фінансування.*

Подяки. *Автори висловлюють вдячність Уманському національному університету за доступ до науково-інформаційних ресурсів та забезпечення належної матеріально-технічної бази під час виконання дослідження.*

Конфлікт інтересів. *Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковтун В.А. Стан та перспективи розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. № 6. С.73–80. DOI https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.8 (дата звернення: 20.10.2026).

2. Бричко А.М. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств. *Економіка та суспільство.* 2022. № 45.
DOI : https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-2 (дата звернення: 20.10.2026).

3. Ільчук М., Свиноус І. Економічні аспекти інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств України. *Економічний дискурс*. 2023. Випуск 3-4. С. 46–54. https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-2-4 (дата звернення: 20.10.2026).

4. Про стан сільського господарства в Україні та заходи щодо його розвитку: аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень. 2025–2026. URL: http://niss.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

5. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за 2025–2026 роки Державна митна служба України. 2026. URL: http://customs.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

6. Український клуб аграрного бізнесу : офіційний сайт. 2026. 2 жовтня. URL: http://ucab.ua (дата звернення: 20.10.2026).

7. Офіційні заяви щодо стану логістики та використання експортного потенціалу через портову інфраструктуру Чорного моря Міністерство аграрної політики та продовольства України : офіційний вебпортал. 2026. Жовтень. URL: http://minagro.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

8. Савицький Е.Е. Сучасні реалії інноваційного розвитку підприємств агробізнесу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. С. 104–107. DOI:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-56 (дата звернення: 20.10.2026).

9. Гончаренко О.В. Управлінський аспект розвитку інновацій сільськогосподарських підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. №1(10). С. 19–23. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.10-4 (дата звернення: 20.10.2026).

10. Український клуб аграрного бізнесу: офіційний сайт. 2026. URL: https://ucab.ua (дата звернення: 20.10.2026).

11. Негрей М., Тараненко А., Костенко І. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. №40. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38 (дата звернення: 20.10.2026).

12. Ukraine: Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2025: report Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Paris: OECD Publishing, 2025. URL: http://oecd.org (дата звернення: 20.10.2026).

13. Smart farming: The rise of AgriTech and its legal issues: insights Dentons. 2019. URL: http://dentons.com (дата звернення: 20.10.2026).

14. Ukrainian AgriTech Industry Guide : стратегічний документ UNIT.City, AgTech Ukraine. 2020. URL: http://unit.city (дата звернення: 20.10.2026).

15. DroneUA and Syngenta: Agrodrones in action – digital transformation of the Ukrainian agricultural sector: report DroneUA. 2025. URL: http://drone.ua (дата звернення: 20.10.2026).

16. Шпикуляк О., Пугачов М., Грищенко О., Ксенофонтова К. Економічні тенденції розвитку аграрного підприємництва в сучасних умовах: аспекти воєнного часу. *Modern Economics.* 2023. № 41. С. 170–178. URL: https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-24 (дата звернення: 12.09.2026)

17. Ільчук М., Свиноус І., Томашевська О. Теоретичні засади здійснення інноваційної діяльності в сільському господарстві. *Економічний дискурс*. 2024. Випуск 1-2. С. 17–25. https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-2 (дата звернення: 19.09.2026).

18. Рекуш А.М. Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств в їх стратегічному розвитку. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки.* 2017. № 3. С. 239–244. https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/3345 (дата звернення: 19.09.2026).

19. Прокопишин О., Полегенька М., Жидовська Н. Інноваційні стратегії розвитку агробізнесу України в післявоєнний період. *Вісник Львівського національного екологічного університету. Серія «Економіка АПК»*. 2023. № 30. С. 33–37. https://doi.org/10.31734/economics2023.30.033 (дата звернення: 19.09.2026).

20. Соколюк С. Ю. Організаційно-економічні аспекти державного регулювання та підтримки інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68), № 6. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_6/21.pdf (дата звернення: 19.09.2026).

21. Жегус О., Даниленко В. Стратегічні імперативи інноваційного розвитку аграрного сектору України як основи його резильєнтності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-23 (дата звернення: 19.09.2026).

22. Луцій О., Корнійчук Т. Особливості формування стратегії інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2022. № 6. https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-07 (дата звернення: 19.09.2026).

23. Про заходи щодо розвитку аграрного сектору в довоєнний період та виконання бюджетних програм підтримки за 2021 рік. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2021. URL: http://minagro.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

24. Крюкова І., Степаненко С. Ефективність вітчизняного агробізнесу у призмі пріоритетів сталого розвитку. *Агросвіт*. 2022. № 9–10. С. 3–12. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.3 (дата звернення: 19.09.2026).

25. Земельна реформа : урядова реформа / Кабінет Міністрів України. Офіційний вебпортал Кабінету Міністрів України. URL: http://kmu.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

26. Проєкт Закону про підтримку та розвиток інноваційної діяльності : від 29.08.2025 р. № 13715. URL: http://kmu.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

27. Вініченко І., Полегенька М., Сірак Ю. Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід.* 2022. № 11–12. С. 12–17. https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.11-12.12 (дата звернення: 19.09.2026).

28. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17 груд. 2020 р. № 1116-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 17. Ст. 154. URL: http://rada.gov.ua (дата звернення: 20.10.2026).

REFERENCES

1. Kovtun V. A. (2021), Stan ta perspektyvy rozvytku innovatsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpryiemstv, *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. Seriia: Ekonomika*, no. (6), pp. 73–80. DOI: https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.6.8 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

2. Brychko A. M. (2022). Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom ahrarnykh pidpryiemstv, *Ekonomika ta suspilstvo,* no. (45). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-2 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

3. Il'chuk M. & Svynous I. (2023), Ekonomichni aspekty innovatsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpryiemstv Ukrainy, *Ekonomichnyj dyskurs*, no. 3–4, pp. 46–54. https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-2-4 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

4. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. (2026, October). *Official report on agricultural export dynamics and black sea logistics constraints*. Available at: Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

5. State Customs Service of Ukraine. (2026). *Commodity structure of foreign trade of Ukraine for 2025–2026* [Statistical data]. Available at: State Customs Service of Ukraine (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

6. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine. (2026). *National inventory of anthropogenic emissions and removals of greenhouse gases in Ukraine*. Available at: Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

7. National Institute for Strategic Studies. (2025). *Functioning of the agricultural sector of Ukraine under contemporary macro-economic transformations* [Analytical report]. Available at: National Institute for Strategic Studies (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

8. Savyts'kyy E.E. (2021), Suchasni realii innovatsiinoho rozvytku pidpryiemstv ahrobiznesu v Ukraini, *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. (31), pp. 104–107. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-56 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

9. Honcharenko O.V. (2024), Upravlinskyi aspekt rozvytku innovatsii silskohospodarskykh pidpryiemstv, *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 1(10), pp.19–23. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.10-4 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

10. Ukrainian Club of Agrarian Business [UCAB]. (2026). *Official website*. Available at: http:///ucab.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

11. Nehrei M., Taranenko A. & Kostenko I. (2022). Ahrarnyi sektor ukrainy v umovakh viiny: problemy ta perspektyvy, *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. (40). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

12. Ukraine: Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2025 : report Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Paris: OECD Publishing, 2025. Available at: http://oecd.org (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

13. Smart farming: The rise of AgriTech and its legal issues : insights Dentons. 2019. Available at: http://dentons.com (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

14. Ukrainian AgriTech Industry Guide : UNIT.City, AgTech Ukraine. 2020. Available at: http://unit.city (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

15. DroneUA and Syngenta: Agrodrones in action digital transformation of the Ukrainian agricultural sector : report DroneUA. 2025. Available at: http://drone.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

16. Shpykulyak O. Puhachov M. Hryshchenko O. & Ksenofontova K. (2023), Ekonomichni tendentsii rozvytku ahrarnoho pidpryiemnytstva v suchasnykh umovakh: aspekty voiennoho chasu, *Modern Economics*, no. (41), pp. 170–178. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-24 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

17. Il'chuk M., Svynous I. & Tomashevs'ka O. (2024), Teoretychni zasady zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti v silskomu hospodarstvi, *Ekonomichnyj dyskurs,* no. (1-2), pp. 17–25. DOI: https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-2 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

18. Rekush A. M. (2017), Innovatsiina diialnist silskohospodarskykh pidpryiemstv v ikh stratehichnomu rozvytku, *Visnyk KhNAU. Seriia: Ekonomichni nauky*, no. (3), pp. 239–244. Available at: https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/3345 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

19. Prokopyshyn O., Polehenka M. & Zhydovska N. (2023), Innovatsiini stratehii rozvytku ahrobiznesu Ukrainy v pisliavoiennyi period, *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ekolohichnoho universytetu. Seriia «Ekonomika APK»*, no. (30), pp. 33–37, DOI: https://doi.org/10.31734/economics2023.30.033 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

20. Sokoliuk S.Yu. (2018), Orhanizatsiino-ekonomichni aspekty derzhavnoho rehuliuvannia ta pidtrymky innovatsiinoho rozvytku pidpryiemstv ahrarnoho sektoru, *Vcheni zapysky Tavrijs'koho natsional'noho universytetu imeni V.I. Vernads'koho. Seriia: Ekonomika i upravlinnia*, no. 29 (68). Available at: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_6/21.pdf (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

21. Zhehus O. & Danylenko V. (2024). Stratehichni imperatyvy innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy yak osnovy yoho rezylientnosti, *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. (61). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-23 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

22. Lutsiy O. & Korniychuk T. (2022). Osoblyvosti formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku pidpryiemstv ahrarnoho sektoru, *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriia: ekonomika ta upravlinnia*, no. (6). DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-07 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

23. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. (2021). *Zvit pro vykonannia prohram derzhavnoi pidtrymky apropromyslovoho kompleksu za 2021 rik* Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Available at: https://minagro.gov.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian]

24. Kriukova I. & Stepanenko S. (2022). Efektyvnist vitchyznianoho ahrobiznesu u pryzmi priorytetiv staloho rozvytku, *Ahrosvit*, no. (9-10), pp. 3–12, DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.3 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

25. Cabinet of Ministers of Ukraine. (n.d.). *Land reform*. Official web portal of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Available at: https://kmu.gov.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

26. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *Draft Law on support and development of innovation activity* (No. 13715). Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: https://kmu.gov.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

27. Vinichenko I., Polehen'ka M. & Sirak Yu. (2022), Teoretychni zasady investytsiinoi diialnosti pidpryiemstv, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. (11-12), pp. 12–17. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.11-12.12 (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].

28. Law of Ukraine No. 1116-IX. (2020). *Pro derzhavnu pidtrymky investytsiinykh proektiv iz znachnymy investytsiiamy v Ukraini*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Available at: https://rada.gov.ua (accessed October 20, 2026) [in Ukrainian].